

Täysistunto

Torstai 1.12.2016 klo 16.00—20.53

14. Lakialoite laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta

Lakialoite LA 104/2016 vp Li Andersson vas ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Keskustelu

20.48 **Li Andersson vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä lakialoitteella vasemmistoliitto on halunnut konkreettisesti edistää asiaa, josta täällä eduskunnassa on puhuttu pitkin vuotta. Vanhempainvapaajärjestelmä on uudistettava vastaamaan paremmin niin perheiden tarpeita kuin sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Ehdotamme sairausvakuutuslakiin muutosta, jolla nykyinen äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaa korvattaisiin uudella vanhempainvapaamallilla, jossa vanhempainvapaa pidentettäisiin 18 kuukauteen ja jossa tämä vapaa jaettaisiin kolmeen noin 6 kuukauden pituiseen jaksoon, joista yhden käyttäisi äiti, yhden vanhemmat jakaisivat keskenään ja yhden käyttäisi isä. Osittaista vanhempainrahaa koskevat säännöt vastaisivat nykyistä lainsäädäntöä. Ehdottamassamme mallissa isä voi käyttää 54 päivän isyysvapaata haluamanaan ajankohtana nykyistä vastaavasti myös äidin ollessa äitiys- tai vanhempainvapaalla. Muilta osin pääsääntö olisi, että äidin ja isän vanhempainvapaat tulisi sopia pidettäväksi eri aikoina. Molempien vanhempainvapaat tulisi käyttää viimeistään siihen mennessä kun lapsi täyttää 3 vuotta.

Haluamme, että myös yksinhuoltajilla, opiskelijoilla ja yrittäjillä on mahdollisuus vanhempainvapaaseen, samoin kuin lapsistaan erillään asuvilla etävanhemmillä. Yksinhuoltajalla olisi oikeus samanpituisen vanhempainvapaaseen kuin kahden vanhemman perheellä. Vanhemmuuteen liitettävät oikeudet ja etuudet tulee lisäksi ulottaa yhdenvertaisesti koskemaan myös samaa sukupuolta olevien pariskuntien perheitä.

Mitkä nykyjärjestelmän keskeisimmät ongelmat sitten ovat? Nykyistä vanhempainvapaamallia on kehitetty tiipoittain eri vuosikymmeninä. Tuloksena on vanhanaikainen tilkkutäkkimäinen järjestelmä, joka ei vastaa sille asetettuja tavoitteita lasten hyvinvoinnin ja sukupuolten tasa-arvon edistämisestä. Nykyjärjestelmä mahdollistaa myös huonosti vapaiden jakamisen tasa-arvoisesti. Tällä hetkellä Suomessa isät käyttävät ennen kaikkea heille erikseen osoitetut vapaat. Varsinaisista vanhempainvapaista isät pitävät vain 3 prosenttia, ja 54 päivän isyysvapaan vanhempainvapaakauden jälkeen käyttää vain 34 prosenttia isistä. Syyt löytyvät pitkälti suhtautumisesta sukupuolten väliseen työnjakoon sekä työelämän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2016 vp

käytännöistä ja asenteista. Tutkimus osoittaa isien käyttävän pääosin juuri niitä vapaita, jotka on erikseen nimetty isille.

Toinen ongelma on nykyjärjestelmän pituus. Se on liian lyhyt. Nykyinen vanhempainvapaa päättyy lapsen ollessa vajaan vuoden ikäinen. Sen jälkeen lapsen kotihoitoa on jatkettava kotihoidon tuella tai lapsi on vietävä päivähoitoon. Koska vanhempainraha loppuu lapsen ollessa noin 9 kuukauden ikäinen, on tällä hetkellä hyvin yleistä, että lapsen hoitamista kotona jatketaan kotihoidon tuella. 89 prosenttia perheistä käyttää kotihoidon tukea ainakin jonkin aikaa, ja käyttäjä on lähes aina äiti. Kuitenkin vain 16 prosenttia perheistä käyttää kotihoidon tukea täysimääräisesti eli siihen saakka kunnes lapsi on noin 3-vuotias. Jos lasta voisi hoitaa ansiosidonnaisella päivärahalla puolitoistavuotiaaksi ja vastaavasti kotihoidon tuen käyttö vähenisi, tämä kohentaisi erityisesti pikkulapsiperheiden toimeentuloa. Lapsiperheiden köyhyysaste kääntyi nousuun vuonna 2012 laskettuaan sitä ennen muutaman vuoden ajan. Köyhyysaste on noussut jyrkimmin kahden huoltajan pikkulapsiperheissä.

Arvoisa puhemies! Vanhempainvapaajärjestelmän uudistaminen on tärkeää monesta syystä. Mahdollisuus jakaa hoivavapaat tasaisemmin perheen näin halutessa parantaisi naisten asemaa työmarkkinoilla ja naisten työllisyyttä. Ennen kaikkea se antaisi molemmille vanhemmille tasa-arvoisen mahdollisuuden viettää aikaa kotona lasten kanssa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.